

DECEMBER 2000
NUMMER 2

In dit nummer

- **Werk voor Natuurbalans 2001 begonnen**
- **Natuurverkenning 2 komt op stoom**
- **Natuurcompendium wordt informatiebasis voor NPB**
- **Hoe gaat het met de informatielogistiek**
- **Natuurplanbureau gaat tweede fase in**
- **Adviesgroep kennisbasis pakt draad weer op**
- **Natuurplanbureau DLO wordt onderdeel WDT-unit**
- **Planbureaus toetsen Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening**
- **Leon Braat: nieuw hoofd Natuurplanbureau**

Nieuws van het Natuurplanbureau

is een gezamenlijke uitgave van de planbureaupartners: RIVM, WUR, RIKZ en RIZA. De Nieuwsbrief is bedoeld voor planbureau medewerkers en/of geïnteresseerden in planbureauwerk binnen de partnerinstellingen.

Redactie: Bram ten Cate,
programmasecretaris NPB-DLO
Postbus 47, 6700 AA Wageningen
Tel. (0317) 47 44 82
E-mail b.tencate@alterra.wageningen-ur.nl

Abonnement

Aan- of afmelden voor de Nieuwsbrief kan uitsluitend via bovenstaand mailadres.

Informatie uit deze Nieuwsbrief mag worden overgenomen mits de bron wordt vermeld.

**Nummer 3 van de Nieuwsbrief
verschijnt medio maart 2001**

Nieuws van het Natuurplanbureau

Werk voor Natuurbalans 2001 begonnen

Rijk van Oostenbrugge

Direct na het uitkomen van de Natuurbalans 2000 zijn we begonnen aan de volgende Natuurbalans. Omdat de kaderbrief* van LNV in de zomer al was verschenen en er duidelijke inhoudelijke wensen op tafel lagen, konden we de hoofdlijnen van de Natuurbalans 2001 snel vastleggen.

Thema van de Natuurbalans 2001 is 'Natuur in internationaal perspectief', met speciale aandacht voor de internationale aspecten van het Noordzeebeleid.

Aandachtsvelden

Afgelopen zomer is de beleidsnota 'Natuur voor mensen, mensen voor natuur' verschenen. De hoofdingeling van deze beleidsnota zal herkenbaar zijn in de Natuurbalans 2001. Het gaat daarbij om zes aandachtsvelden:

- ✓ Internationaal natuurlijk
- ✓ Groots natuurlijk
- ✓ Nat natuurlijk
- ✓ Landelijk natuurlijk
- ✓ Stedelijk natuurlijk
- ✓ Kennis, educatie en vergroting van het maatschappelijk draagvlak

Kaderbrief

De Minister van LNV vertelt het Natuurplanbureau ieder jaar welke onderwerpen het jaar daarop aan de orde moeten komen. Dit wordt vastgelegd in een zogenoemde kaderbrief.

Enkele onderwerpen krijgen een extra accent:

- voortgang van het *Overlevingsplan Bos en Natuur*
- verdrogingsbestrijding
- beheer van natuur
- ruimtelijke bescherming van de ecologische hoofdstructuur
- voortgang van natuurontwikkelingsprojecten in en nabij de grote wateren
- realisatie van groen in de Randstad
- recreatief gebruik van natuur
- financiering van het natuurbeleid.

Verder gaan we uitgebreid in op de belangrijkste trends in de toestand van natuur, bos en landschap.

Onderbouwende informatie hiervan wordt weergegeven als Natuurcompendium 2001 (*zie elders in deze Nieuwsbrief*).

Kernteam

Het kernteam Natuurbalans 2001 bestaat uit **Rijk van Oostenbrugge** (projectleider, tel. (030) 274 42 79), **Hendrien Bredenoord** (plv. projectleider), **Karin Sollart** (projectsecretaris), **Saskia Ligthart** (deelprojectleider thema 'internationaal') en **Jos Notenboom** (deelprojectleider Natuurcompendium). Ook het projectteam is inmiddels compleet en bestaat uit medewerkers van alle consortiumpartners: RIVM, Alterra, LEI, RIZA als RIKZ.

Nat natuurlijk is een aandachtsveld in de Natuurbalans 2000

Natuurcompendium wordt informatiebasis voor NPB

Jos Notenboom

Het Natuurplanbureau gaat samen met het CBS op internet feiten en cijfers over natuur en landschap bijebrengen. Dit internetdocument dat vergelijkbaar is met het Milieucompendium dient als achtergronddocument voor de studies van het Natuurplanbureau.

Het Natuurcompendium 2001 ondersteunt vooral de Natuurbalans 2001. In de daarop volgende jaren komt een jaarlijkse update en in 2002 wordt het ook als boek uitgegeven. Activiteiten voor het Natuurcompendium vallen in 2001 onder het project Natuurbalans. We zullen ons het eerste jaar vooral richten op ecologische informatie. Daarna vindt verbreding van de informatie plaats. Diepgaande analyses van het feiten- en cijfermateriaal en beleidsmatige conclusies vallen buiten het bestek van het Natuurcompendium, wel worden technische toelichtingen gegeven. Het uiteindelijke doel is dat gestructureerde, consistente en toegankelijke informatie samen is gebracht over soorten, soortgroepen, ecosystemen, landschap, gebieden, recreatief gebruik, draagvlak, geldstromen en beleidsinstrumenten.

Feiten en cijfers

Behalve achtergronddocument voor Natuurbalans en Natuurverkenning heeft het Natuurcompendium een zelfstandig informerende functie voor mensen uit het veld. Het geeft inzicht in het feiten- en cijfermateriaal waarop de boodschappen en beleidsmatige conclusies uit de Natuurbalansen zijn gebaseerd. Dit is

vaak informatie die als zodanig niet in de Natuurbalans kan worden opgenomen. Het Natuurcompendium heeft ook een functie in de organisatie van de kennisinfrastructuur voor het Natuurplanbureau. Het is een middel om de vaak verspreid aanwezige informatie bij elkaar te brengen en te toetsen op kwaliteit. Het brengt ook meer continuïteit en effectiviteit in het bij elkaar brengen van essentiële informatie voor het Natuurplanbureau.

Positief

De ervaringen binnen het Milieuplanbureau met het Milieucompendium zijn heel positief (te bekijken op www.rivm.nl/milieucompendium). Op grond van de vele enthousiaste reacties op het initiatief Natuurcompendium zijn we positief gestemd over de rol en functie van het Natuurcompendium. Het helpt een transparante en robuuste informatiebasis te leggen onder het Natuurplanbureau. Dit is belangrijk voor de maatschappelijke en wetenschappelijke acceptatie van de producten van het Natuurplanbureau 🐦

Natuurverkenning 2 komt op stoom

Gert Eggink & Jaap Wiertz

Nu de nieuwe projectleiding bekend is, is het project inmiddels goed gestart. Na enkele voorbereidende gesprekken met veel betrokkenen hebben we een projectteam van 16 personen samengesteld, die hun eerste projectteam-bijeenkomst hebben gehad.

Op basis van alle beschikbare informatie, zoals het plan *Ecomotie* gaat het team aan de slag. Op 19 en 20 december heeft Ed Dammers ons de nieuwe benadering van interactieve scenario-ontwikkeling eigengemaakt. Deze methodiek gaan we het eerste kwartaal 2001 in de praktijk brengen in een drietal workshops met vertegenwoordigers uit vele maatschappelijke groeperingen.

Visionair

Zoals het zich nu laat aanzien zal het boek, dat in februari 2002 gereed moet

Projectteam Natuurverkenning

Arjen Buijs, Wiebren Kuindersma, Joke Luttkik en Wim Timmermans van Alterra, Carel van der Hamsvoort en Jaap Vleugel van het LEI, Chantal van Dam en Jaap Graveland van het RIKZ, Helga Aarts van het RIZA, en Rob Alkemade, Guus Beugelink, Gert Eggink, Mireille de Heer, Marijke Vonk Jaap Wiertz en Maria Witmer van het RIVM.

De projectleiding is in handen van Gert Eggink & Jaap Wiertz. Iedere donderdag is ten minste een van beiden aanwezig op Alterra (kamer 1421).

zijn, bestaan uit vier delen: ten eerste een beschrijving van de huidige toestand van natuur en landschap, en de beleving daarvan (trekker: Mireille de Heer). Dit hoofdstuk zal worden gevolgd door een visionaire trendverkenning (Joke Luttkik). Daarvoor zullen drie of vier onderling sterk divergerende scenario's worden ontwikkeld. Van daaruit willen we beschrijven wat de gevolgen zijn van de veranderingen in de landbouw, het wonen en het besturen in Europa. Dit zal allemaal nog redelijk kwalitatief en op nationaal niveau zijn.

Noordzee

In het derde deel willen we meer in detail en kwantitatiever aangeven wat de consequenties van de beschreven scenario's zijn (Maria Witmer). Dit wordt geïllustreerd in een aantal specifieke gebieden. Welke dat zullen zijn is nog niet bekend, maar de kans is groot dat de Noordzee erbij zit.

Ten slotte gaan we een hoofdstuk wijden aan mogelijke beleidsopties voor "Den Haag" om de gewenste situaties te realiseren (Wiebren Kuindersma). Wij houden u op de hoogte van de voortgang!

Natuurbalans 2000 integraal op internet

Sinds het verschijnen van de Natuurbalans 2000 staat op internet (www.rivm.nl) de samenvatting. Binnenkort wordt hieraan de integrale versie van de Natuurbalans toegevoegd. Ook een speciaal voor buitenlandse lezers bedoelde samenvatting staat binnenkort op de internetsite.

Hoe gaat het met de informatielogistiek?

Anne Schmidt

Wie beheert welke modellen? Waar is bepaalde kennis te vinden? Hoe is de informatievoorziening van het Natuurplanbureau geregeld? Deze en andere vragen vormen de basis voor het project Informatielogistiek. Belangrijkste doel is om voor het Natuurplanbureau een infrastructuur voor informatie op te zetten. Deze bijdrage gaat in op een aantal uitgangspunten en op de huidige stand van zaken.

De informatie-infrastructuur bij het Natuurplanbureau bestaat uit de volgende onderdelen:

- Data- en kennisbestanden zoals LGN, de Ruimtescanner, SUMO en LARCH;
- Technische faciliteiten, zoals computerplatforms en -netwerken voor opslag, beheer en uitwisseling;
- Applicaties om de informatievoorziening te verbeteren zoals het meta-datasysteem Geokey;
- Organisatorische voorzieningen, dit betreft zowel de organisatiestructuur tussen de planbureaupartners onderling als de externe structuur (zie kader)

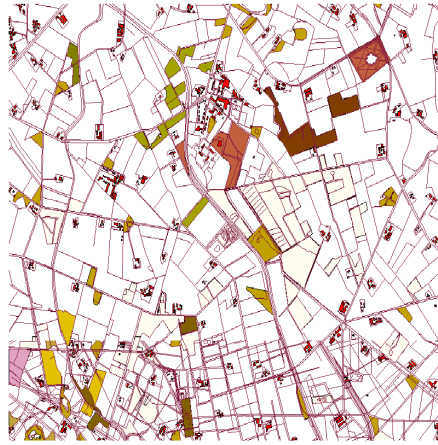
Externe organisatiestructuur

Het Natuurplanbureau werkt samen met:

- andere onderzoeksinstituten, zoals TNO, NIOZ
- universiteiten, zoals Wageningen Universiteit, Technische Universiteit Delft
- overheidsorganisaties: Ministeries, provincies, waterschappen, gemeenten
- uitvoerende diensten zoals DLG, LASER
- particuliere gegevensverzamelende organisaties zoals SOVON, Vogelbescherming
- terreinbeherende organisaties zoals Staatbosbeheer, Natuurmonumenten, Provinciale Landschappen

Het Noordelijke Netwerk Natuurinformatie en het Netwerk Ecologische Meetnetten zijn goede voorbeelden van netwerken, waarin een aantal van de bovengenoemde organisaties vertegenwoordigd is.

Bostypen uit de Vierde Bosstatistiek 1980-1983

De bosstatistiek is bereikbaar via de NPB-website

Catalogus

Het afgelopen jaar heeft het projectteam Informatielogistiek NPB veel gewerkt aan een digitale data- en een modellen-catalogus. Beide zijn sinds kort te benaderen via de vanuit het project opgezette NPB website (voorlopig adres: <http://geodesk.alterra.dlo.nl/informatielogistiek/default.htm>). In 2001 zullen via deze website databestanden toegankelijk zijn (downloaden) voor de rechthebbenden. De website wordt ook gebruikt voor communicatiedoeleinden. Zo is er bijvoorbeeld informatie te vinden over nieuwe beschikbare data- en kennisbestanden, zoals de 4e Bosstatistiek (zie figuur). We hebben dit jaar helaas nog maar beperkt gewerkt aan de organisatorische voorzieningen. Wel hebben we diverse bronhouders benaderd om afspraken te maken over het beheer, onderhoud en uitwisseling van (meta) data.

Kwaliteit

In 2001 gaan we ook meer aandacht besteden aan dataverwerking en kwaliteitsborging. Door het ontwerp van generieke procedures kunnen databestanden efficiënter worden verwerkt tot de gewenste informatie (indicatoren of graadmeters). De verwerkingsprocedures kunnen op deze manier ook beter worden gedocumenteerd. Hierbij sluiten we aan bij lopende projecten, zoals de Task Force Kwaliteitsborging databestanden en modellen voor Natuur- en Milieuplanbureau functies en de SEO Digitale Groene Wereld.

Voor meer informatie over het project kun je bij Anne Schmidt terecht (a.m.schmidt@alterra.wag-ur.nl). Ideeën en adviezen zijn natuurlijk ook van harte welkom! 🐦

Natuurplanbureau gaat tweede fase in

Leon Braat

De ambitie van het Natuurplanbureau (NPB) is de kwaliteit te verbeteren van de beleidsdiscussie over natuur op nationaal niveau. Ook wil het NPB meewerken om de informatievoorziening voor bos, natuur en landschap te verbeteren, de provinciale natuurbeleidsprocessen te harmoniseren en een heldere rol te vervullen in EU verband.

Pionierfase

Toen het Natuurplanbureau bijna vijf jaar geleden van start ging, is afgesproken dat het na een aantal jaren zou moeten worden geëvalueerd. Dit proces is nu aan de gang. Een maatschappelijk gezien breed panel van betrokkenen bij de Nederlandse natuur is onlangs bij elkaar geweest en is geconfronteerd met elkaars opinies. Over het algemeen beoordeelt men het NPB positief. In één van de volgende nieuwsbrieven gaan we in detail in op de uitkomsten. Daarmee wordt de eerste fase, de pionierfase, afgerond.

Nieuwe uitdagingen

Het Natuurplanbureau staat nu aan het begin van de tweede fase. Onze afnemers geven duidelijk aan dat de rol van het Natuurplanbureau verbreed moet worden. Behalve de wettelijke reguliere producten (balans en verkenning) is de onafhankelijke accountantrol in maatschappelijke en politieke actuele situaties gewenst. Daarom gaan we in de tweede fase werken aan inhoudelijke verbreding en procesmatige flexibilisering, maar ook aan professionalisering van de uitvoering van de planbureautaken. Hierbij doelen we op datalogistiek, modellering en programmering, en op de efficiency van productie en onderzoek.

In 2001 gaat een verbreed team (zowel kwantitatief als disciplinair) aan de slag om de uitdagingen aan te gaan. Dit najaar zijn de projectteams op de rails gezet. Elders in deze nieuwsbrief wordt het team voor de Natuurbalans gepresenteerd. Zowel ervaren rotten als nieuwe sterren maken deel uit van het Natuurplanbureau in 2001. 🐦

Adviesgroep Kennisbasis pakt draad weer op

Paul Hinssen

Om kwalitatief goede producten te kunnen leveren heeft het Natuurplanbureau behoefte aan kennis. Die kennisbehoefte verandert in de loop der tijd en is afhankelijk van ontwikkelingen in de samenleving en in het beleid.

De Adviesgroep Kennisbasis (AK) dient het Natuurplanbureau van advies over de kennis die het NPB nodig heeft voor de toekomstige Natuurbalansen, Natuurverkenningen en andere producten. De AK is op 24 november in klein verband bij elkaar geweest om de draad weer op te pakken. Op 20 december is inhoudelijk verder gepraat. In de komende twee maanden wordt een advies geformuleerd over de kennisvragen die het NPB dient te stellen aan het onderbouwend onderzoek (de onderzoeksprogramma's van DLO en RIVM). 🐦

Natuurplanbureau DLO wordt onderdeel WDT-unit

Paul Hinssen

De activiteiten voor het Natuurplanbureau binnen DLO zijn een wettelijke taak. Op dit moment is DLO op verzoek van LNV bezig haar wettelijke taken te inventariseren

Deze wettelijke en dienstverlenende taken worden gebundeld in zogenaamde 'WDT-units'. Doel hiervan is de onafhankelijkheid en herkenbaarheid van de wettelijke taken te garanderen. Daarom wordt ook een apart WDT-statuut

Leon Braat: nieuw hoofd Natuurplanbureau

Dr. Leon C. Braat werkt sinds 1990 bij het RIVM, eerst als afdelingshoofd aan integrale modellen, daarna aan de modellen- en data-infrastructuur voor het Milieuplanbureau. Van 1996 tot oktober 2000 was hij hoofd van het Centrum voor Informatie-infrastructuur Milieu (CIM). Als projectleider van de Milieubalans 1996 en recentelijk als projectleider van de Vijfde Milieuverkenning (MV5, anno 2000) heeft hij veel ervaring opgedaan met planbureau-activiteiten. Sinds 1 oktober van dit jaar is hij Hoofd van het Natuurplanbureau.

In het laatste jaar van de middelbare school in 1970 moest Leon voor zichzelf kiezen tussen astronomie en biologie als studierichting. Zijn docent biologie was overtuigender dan diens collega natuurkunde, met name toen hij het relatief nieuwe veld ecologie/milieukunde beschreef. Utrecht werd de stad, B1 de basisstudie. Na het kandidaats vertrok Leon voor een jaar naar de University of Florida, Gainesville, om zich te bekwamen in systeemecologie en ecologische modelbouw. Terug in Nederland studeerde hij Milieukunde en Milieu-economie aan de Vrije Universiteit, Amsterdam. Na zijn afstuderen werkte Leon meer dan tien jaar bij het Instituut voor Milieuvraagstukken (onderdeel van de VU). Daar werkte hij samen met wetenschappers uit bijna alle mogelijke disciplines, vooral met (niet neo-klassieke) economen. In 1992 promoveerde hij op economisch-ecologische modellen voor multifunctioneel gebruik van natuurgebieden 🐦

toegevoegd aan de statuten van de Stichting DLO. Het programma *Natuurplanbureaufunctie* valt dus binnenkort onder verantwoordelijkheid van een WDT-unit bij Alterra. Een projectgroep is momenteel bezig de exacte invulling van de organisatie en werkwijze te bepalen. 🐦

Planbureaus toetsen Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening

Wim Lammers

Nog dit jaar zal het Kabinet de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening vaststellen. Preciezer gezegd: het gaat om het beleidsvoornemen van deze Nota, deel 1 van de planologische kernbeslissing (PKB). Daarna volgt nog een inspraak- en adviestraject (deel 2), een regeringsbesluit (deel 3) en de parlementaire behandeling (deel 4). De media hebben veel aandacht gegeven aan deze nota, in deze nieuwsbrief daarom geen uitgebreide informatie over de inhoud.

De gezamenlijke planbureaus hebben het afgelopen jaar een ex ante evaluatie van de Vijfde Nota uitgevoerd. Het RIVM is in deze toets betrokken als coördinerend planbureau voor natuur, milieu en water. Tijdens het beleidsproces hebben de planbureaus regelmatig geadviseerd aan

de Rijksplanologische Commissie (RPC/VROM), onder andere met een analyse van de ruimteclaims. We hebben tegelijkertijd ook een toetsingskader gemaakt, bestaande uit een set van indicatoren en een aantal referenties (bestaande situatie, ongewijzigd beleid 2020 en geliberaliseerd beleid 2020).

Publicatie effectentoets

Aanvankelijk was het de bedoeling om een integrale, kwantitatieve effectbeoordeling van de Nota te geven, op ecologische, economische en sociaal-culturele aspecten. Omdat de Nota een nogal abstract karakter heeft, is dit niet in de volle breedte mogelijk. De inzet van de gezamenlijke planbureaus is teruggebracht tot een beleidsanalyse zonder integrale toets op effecten. Besloten is dat we als Natuur- en Milieuplanbureau doorgaan met een inhoudelijke effectbeoordeling. De effectentoets wordt in april 2001 als rapport uitgebracht. Deze publicatie is bedoeld voor een breed publiek en kan worden gebruikt in de inspraak en adviseringsronde die loopt tot het najaar 2001 (deel 2 van de PKB Vijfde Nota). 🐦

Agenda

15 januari: Themamiddag over de rol van Remote sensing voor planbureauwerk
Tijd: 15.00-17.00 uur bij Alterra